

בס"ד

זעומקו של מקרא

דברי עומק בפרשת השבוע

ערש"ק

פר' אחרי-מות קדושים

ה'תש"פ

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל:

leshem895@gmail.com

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

שהאריך להם אפו עד כאן, לראות האם יחזרו בהם אם לאו. ומשהקריבו אש זרה אשר לא צוה אותם, מצא בעל חוב לגבות את חובו, שנראה כי עדיין לבם גס בהקריבם אש זרה אשר לא צוה אותם. וכפי שפירש בעה"ט בשמיני קרי ביה אשר צוה אותם לא. ולכן נכתב בלשון עתיד, כאמרו שעתידים הם למות על שהציצו בשכינה. וגם כאן נאמר בקרבנם לפני ה'. שבקרבנם לפני ה' הרי זה גם מעין הצצה ללא רשות בשכינה הק', שהתקרבו עד אשר חזו כביכול את פניו, שנא' לפני ה', ונאמר כי לא יראני האדם וחי.

בְּקִרְבָּתְךָ לִפְנֵי יְהוָה וַיִּמָּתוּ.
מפרש אור החיים הק': בקרבנם לפני ה' פירוש שנתקרבו לפני אור העליון בחיבת הקודש ובזה מתו, והוא סוד הנשיקה שבה מתים הצדיקים, והנה הם שוים למיתת כל הצדיקים, אלא שההפרש הוא שהצדיקים הנשיקה מתקרבת להם ואלו הם נתקרבו לה, והוא אומרו בקרבנם לפני ה'.

וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֱהֲרֹן בְּקִרְבָּתְכֶם לִפְנֵי יְהוָה וַיִּמָּתוּ.
(טז, א')

אַחֲרֵי מוֹת וגו' וַיִּמָּתוּ.

יש ליתן טעם, מדוע חזר וכפל וַיִּמָּתוּ. עוד יש ליתן טעם אָמְרוּ וַיִּמָּתוּ בלשון עתיד עם וו' ההיפוך ההופכו לעבר, והרי יכול לומר וַיִּמָּתוּ.

ויובן הדבר לפי מה שפירש רש"י בפר' משפטים (כד פס' יא) על הפסוק וְאֶל-אַצִּילִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח יָדוֹ וַיַּחֲזִיזוּ אֶת-הָאֱלֹקִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ ופירש רש"י שם שמוסב המקרא על נדב ואביהו שהציצו בשכינה הק' בלב גס מתוך אכילה ושתייה, ונתחייבו כליה למקום, והמתין להם עד כאן. וכאמרם ז"ל (מדרש רבה תולדות סז, ירושלמי פ"ה) מֵאָרִיךְ אִפְיָה וְנָבִי דִילִיָּה.

לכן חזר הכתוב ואמר וַיִּמָּתוּ, ליתן טעם מדוע מתו בקרבנם לפני ה'. כי נתחייבו כליה למקום כבר קודם לכן, והרי הם נחשבים כבר כמתים. אלא

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

ולעומקו של מקרא, יבוארו
דבריו:

ואודיע למתבונן למי שתבונה בו
אוסף לו דעה, בענין השפעת החכמה
ממקור השכל הנעלם. בפנימיות
השכלת המשכל. המשכל הוא האדם
וההשכלה היא הורדת שפע החכמה מן
הפנימיות שהיא מקור החכמה. וזאת
אודיע, שהשכלת ההשכל תשכיל
ההשכלות, שהשפעת החכמה היא כפי
מה שיוצאת אל הפועל לכל אחד לפי
ההשכל שלו, והיא תשכיל תשפיע
אליו מן הפנימיות רק בדרך של
השתלשלות דרך ההשכלות, דרך מה
שיכול האדם לקבל לפי דרגתו.
ובהשכל בהשכלותו, ובקבלו מן
החכמה לפי מה שיכול שכלו לקבל,
ישכיל, יגיע לדרגת הבנה שמשכל
הוא האדם, משלל אינו יכול לקבל את
ההשכל את החכמה כפי שהיא
בפנימיות, וכשישכיל בהערת עצמו,
ולא עצמו, וגם כשיתבונן לקבל את
החכמה מהפנימיות על ידי שיעיר את
עצמו לכך ויעלה בעמל התורה לדרגת
ההתבוננות, ולא עצמו, וגם לא על ידי
עצמו אלא בגילוי רוח הקדש וכד',
ישכיל, יבין בדעתו שמשכל היא

ואומרו וימותו בתוספות וא"ו, רמז
הכתוב הפלאת חיבת הצדיקים, שהגם
שהיו מרגישים במיתתם לא נמנעו
מקרוב לדביקות נעימות עריבות
ידידות חביבות חשיקות מתיקות עד
כלות נפשותם מהם והבן.

ולכשתרבה בחינה זו בפנימיותו תגעל
הנפש את הבשר ויצתה מעמה ושבה
אל בית אביה.

ואודיע למתבונן בפנימיות השכלת
המשכל, שהשכלת ההשכל תשכיל
ההשכלות, ובהשכל בהשכלתו,
ישכיל, שמשכל משלל
ההשכל, וכשישכיל בהערת עצמו,
ולא עצמו, ישכיל, שהמשכל משכל
משכל, בלתי משכל מהשכל,
והשכילו למשכילים ביותו, השכלתו
בסוד נשמה לנשמתו, ואז מותרו
יהיו עטרי מלכים וכסאם. וכי יש
חיים לחיים שעליהם אמר משה
ובחרת בחיים, בית המודעת, ושוללת
חיים הנשתוים בהקדש הכללי,
ויברך ברוך אלקים חיים אשר סגל
סגלה זו לסגלתו.

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

לתלמידים לדורות וכן יהיו עֲטָרֵי מַלְכִים כפי שאמרו מאן מלכי רבנן וכסאם אשר יהיה נכון ומכוון לכסא הכבוד, וידעו המותר שיש מעבר לחיים החולפים וכי יש חיים לחיים בבחינת נשמה לנשמה שהיא היחידה, היא דרגת החיים העליונה של האדם שם שורש נשמתו נאצלת מן האצילות שעליהם אמר משה ובחרת בחיים, בית המודעת, בבי"ת הידועה, בְּחַיִּים האמיתיים והנצחיים, היא בי"ת של בראשית חכמתך הסתומה, תחילה וראש לל"ב נתיבות חכמה.

ושוללת חיים אשר אין הם כמו החיים הנשתיים אשר הם משתנים לפי המשתנים, ומשתנים לפי המשתנים, בערך ההתאמה בין הנצה והחולף. [היא הנקראת נְשִׁיאוֹנוֹת בפירוש אוה"ח פרשת פנחס] אשר הם חיי החומר והגשם בהתאמה עם חיי הנשמה הנצחיים, גם בְּהַרְגֵשׁ הַכִּלְיִי של כלליות העולם והבריאה המורכבים גם הם מגשם ורוח.

לא כן השכלתו בנשמה לנשמה, בחיים הנצחיים. ובהגיעו לדרגה עליונה זו יהלל ויברך ברוך אלקים

החכמה המתקבלת בדעתו של האדם, מְשַׁכֵּל מְשַׁכֵּל, מושפע רק בדרך של השתלשלות, מְשַׁכֵּל מְשַׁכֵּל, ומְשַׁכֵּל מְשַׁכֵּל, בלתי מְשַׁכֵּל מְשַׁכֵּל, ולא ממקור החכמה בעצמו, הוא הַשְׁכֵּל הנעלם מכל רעיון.

אך לעומת זאת והשפילו, הקב"ה ישכילו וישפיע על המקבל ממקור החכמה מפנימיות ההשכלה, רק למשכילים בְּיַחַד, למבינים ולמתבוננים ביחוד השם. אזי השכלתו השפעת החכמה מפנימיות החכמה לאדם המושכל תהיה בסוד נשמה לנשמתו.

כאשר החלק העליון שבנשמת האדם הנקראת נשמה לנשמה, מגיעה לדרגה העליונה שבעולם האצילות שגם היא נקראת נשמה לנשמה, שכן באדם נקראת נשמה לנשמה בשם יחידה, וגם בעולמות פנימיות מקור החכמה נקראת נשמה לנשמה, יחידה, והוא במקום הכתר העליון שבאצילות.

שם נפגשים יחידתו של אדם עם יחידו של עולם. ואז מותריו הם כל השגותיו בחכמה המושכלת, ישפיעו

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

חז"ל במדרש תנחומא (וישלה ב) על הפסוק (יואל ב,יא) כִּי גָדוֹל יוֹם ה' וְנִזְרָא מְאֹד וּמִי יִכְלֶנּוּ, זֶה יוֹם הַכַּפּוּרִים שָׁבוּ סַפְרֵי חַיִּים וְסַפְרֵי מְתִים נִחְתָּמִים. לכן הסמיך הכתוב את וַיִּמְתּוּ לַעֲבוֹדַת יוֹם הַכַּפּוּרִים, לומר שספרי המתים נחתמים בו.

ועל דרך הצח, בְּקִרְבָּתְכֶם לִפְנֵי ה' ה' וַיִּמְתּוּ, שם ה' מוטעם בטיפחא והיא כעין הפסקה קלה, וכך יקרא: בקרבתם לפני ה', וימותו. שבמותם הגיעו לדרגה עליונה של קירבה לה', כטפח לפני כסא הכבוד, לקיים וַתִּתְּסַרְהוּ מֵעַט מֵאֲלֵהֶם וְכָבוֹד וְהִזְדַּר תַּעֲטִירָהוּ.

ועוד י"ל, שלכן הסמיך הכתוב את אחרי מות לתזריע מצורע, שתורת האדם מלידתו לתקן נגעיו ופגמיו, ואם לאו מצורע חשוב כמת, ובזאת יבוא אהרון אל הקדש. לתקן ביום הכיפורים מחשבה דיבור ומעשה. שלידת האדם נובעת ממקור המחשבה, ותורת המצורע ממקור הדיבור ומיתת בני אהרון ממקור המעשה, וסמיך ליה

חיים אשר סגל סגלה זו לסגלתו להתקרב ולהגיע לדרגה נפלאה זו. אל מקום רום החולם הנכסף, שם אהי"ה לעת נאסף, מאדני ההוי"ה אליו אהמי"ה. וזה שכתוב בקרבתם. קירבת חיי נצח השוללת כל מושכל גשמי, קירבת הרוח והנשמה אל עולם ההוי"ה אשר ברוחי ובנשמתי אליו אֶהְיֶיהָ.

עוד יש ליתן טעם ומדוע נסמך אַחֲרָי מוֹת וגו' וַיִּמְתּוּ, לענין עבודת יום הכפורים. ויש לומר שהראה המקום ברוך הוא כוחו של יום הכיפורים לתקן מעיקרא נשמות התועים. ולכן הסמיך מיתת נדב ואביהו ליום הכיפורים, להורות על תיקון הנפטרים ואמר ולא ימות לעוה"ב, כדרך שלא מתו בניו לעוה"ב כי יום הכיפורים מכפר. וכאן רמז על ספרי המתים הפתוחים ביום הכיפורים כספרם של החיים.

ועוד יש לומר דליכא מילתא דלא רמיזא באורייתא,

וכאן רמז הפסוק למה שאמרו

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

יש ליתן טעם לאמרו **בַּעֲנֹן** ומה המיוחד דווקא **בַּעֲנֹן** שבזה אמר פי **בַּעֲנֹן אַרְאָה עַל-הַכַּפָּרֹת**.

ולפשוטו של מקרא יכוון הכתוב לענן הקטורת אשר על הכפורת, ככפסוק יג' וַנִּתֵּן אֶת-הַקְּטֹרֶת עַל-הָאֵשׁ לְפָנַי ה' וְכִסָּה עֲנַן הַקְּטֹרֶת אֶת-הַכַּפָּרֹת אֲשֶׁר עַל-הָעֲדוּת וְלֹא יָמוּת.

ולעומקו של מקרא ועל דרך הסוד יש לומר שמסר לו את השמות הקדושים שבהם נראה על הכפרת שהם בגימטריה **בַּעֲנֹן**.

כיצד: שמות **ע"ב** היוצאים מג' פסוקים ויסע ויבא ויט (שמות יד יט-כא), שם **מ"ב** (אשר עליו מיוסד "אנא בכח"), עם **ו'** אותיות בשכמל"ו [שהם ר"ת ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] ושם **ב"ן**. [שהוא גימטריה של יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה], הוא השם השולט בעולם העשייה. ובכוחם של שמות אלו להגן ולכפר על הבא ליטהר. וכשמחברים שמות אלו יחד: **עב, מב, ו, בן**, הם בגימטריה 172 שהם בגימטריה **בענ"ן**. והיינו מה

בזאת יבוא אהרון אל הקדש לתקן ג' קומות האלו של האדם. שנאמר **בזאת** יבוא אהרון אל הקדש. בזאת ר"ת מחשבה דיבור ומעשה. ז' כנגד זכרון, הוא המחשבה, א' כנגד אמירה הוא הדיבור, ת' כנגד המעשה שכן ת' בגימ' עש"ה כ"ה. אשר על כן, יום הכיפורים הוא תיקון **המעשה** ע"י ריבוי הקרבנות ושפיכת הדם אל היסוד והקטרת הקטרת לפני ולפנים וכו', והוא גם כנגד בחינת **הדיבור**, שבו מתוודה הכהן הגדול על חטאיו ועל חטאי ביתו וכל עם ישראל, ואשר על כן עיקר המצווה בו היא הוידוי, וכן הוא כנגד **המחשבה**, שמצות היום בתשובה. ועיקר התשובה היא בהרהור תשובה. ולכן יום זה מקשר בין ראש השנה שהוא יום הזיכרון והוא כנגד המחשבה, ובין חג הסוכות שהוא כנגד המעשה כשם שדיבור הוא הממצע בין מחשבה ומעשה.

פי בַּעֲנֹן אַרְאָה עַל-הַכַּפָּרֹת
(טז, ב)

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

ומה שהדגישה התורה שהשעיר יעמד חי לפני ה', שעמידתו חי לפני ה' לפני מיתתו, נותנת חיות לשולחיו לעמוד חיים לפני ה' גם לאחר מיתתו.

שכתוב, **כִּי בַעֲזוֹן** אֲרָאָה עַל-הַכֹּפֶרֶת. ועל דרך הרמז בגימטריה הוא מספר קע"ב. לקיים עק"ב אשר שמע אברהם בקולי.

ושלח ביד-איש עתי המזדברה:
ונשא השעיר עליו את-כל-עונותם
אל ארץ גזרה
(טז, כא-כב)

והשעיר אשר עלה עליו הגורל
לעזאזל יעמד-חי לפני יהוה לכפר
עליו לשלח אתו לעזאזל המזדברה
(טז, י')

ארץ גזרה. תרגם אונקלוס לארעא
דלא יתבא. ארץ שלא נתישבה. ויש
להבין שייכות התרגום דלא יתבא
לארץ גזרה.

יש ליתן טעם מדוע הדגישה התורה
יעמד חי והרי לכאורה יעמד סגי ליה,
וממילא אני יודע שהוא חי.

ולעומקו של מקרא יש לפרש
כמובא במסכת ברכות (לא): מאי
בארץ לא עבר בה איש ולא ישב אדם
שם (ירמיהו ב, ו'), אם לא עבר כיצד
ישב, אלא לומר לך כל מקום שגזר
עליו אדם הראשון לישב נתישבה.
וכל מקום שלא גזר עליו לישב לא
נתישבה.

ועוד, מה הוא שהדגישה התורה לפני
ה'. וי"ל כפי שלמדו בתורת כהנים
והביאו רש"י, יעמד חי ששליחתו
למיתה.

ולעומקו של מקרא יש לומר
ששליחתו למיתה היא הנותנת חיים
לשולחיו ואלה שבחיהם קרויים
מתים, במותו של השעיר קרויים חיים.

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

ועל ידי כך לא תתקיים בעשו ברכת יצחק לעולם. שהרי יצחק ברכו והיה כאשר תריד ופרקת עולו מעל צוארך. ומאי כאשר תריד, נוטריקון כאשר תראהו יורד. וביום הכיפורים אין ליעקב ירידה אלא רק עלייה. שנאמר (טז, כד) **וַעֲשֵׂה אֶת-עֲלֹתֶיךָ וְאֶת-עֲלֹת הָעֶם**. אל תקרי **עֲלֹתֶיךָ** אלא **עלייתך**, ואל תקרי **וְאֶת עֲלֹת הָעֶם** אלא **ואת עליית העם**.

ואשר על כן נאמר איש **עתי**. פרט לפשט שהוא מוכן ומזומן לכך, הרי לעומקו של מקרא היא העת המיוחדת לגאולתנו ופדות נפשנו, שאין ישראל נגאלין אלא בתשובה.

ועל דרך הרמז, ירמוז איש **עתי** למלך המשיח, בעת המיוחדת, וישלח את השעיר אל ארץ גזירה, שם יתגזרו וישתברו עצמותיו, שכן נצטוינו למנות עלינו מלך, להכרית זרעו של עמלק, ולבנות בית מקדשנו בב"א.

עוד ירמוז איש **עתי על דרך המוסר**, לשאלה ששואלים אדם

וכאמרם, כל מקום אשר גזר עליו לא **לישוב**, לא נתישבה.

והיינו ארץ גזירה, ארץ שגזר עליה אדם הראשון לא **לישוב**. להיות מדבר. וזה שתרגם אונקלוס **אֶל אַרְצָא גְזִירָה. לְאֶרְעָא דְלֹא יִתְבָּא.**

ועוד, לעומקו של מקרא יש לומר שהמילה **יִתְבָּא** שהובאה באונקלוס לתרגום של **ישוב**, היא גם לשון **תשובה**. והשעיר המשתלח הוא כנגד **עשו הרשע**. שנגזר עליו שלא **ישוב**, ולא יתיישב ביישובו של יעקב. אלא בארץ שעיר.

וזה שנאמר בו וילך אל ארץ מפני **יעקב אחיו** (בראשית לו, ו'). מאי וילך אל ארץ, אל ארץ גזרה, אל ארץ שנגזר עליו לילך שם ולא לישוב כאן.

וזה סוד השעיר המשתלח, הוא **עשו**, אשר בכל יום כיפור משתלח מחדש אל ארץ גזרה, מפני יעקב, וישראל ישכון לבטח בתשובה. שנאמר **וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב**. והוא גם לשון ישוב וגם לשון תשובה.

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

שיהיה אדם מוכן ומזומן למצוה בעוד מועד. וזה מה שכתוב לעיל ולא יבוא בכל עת אל הקדש. שלא יבוא אל הקדש אלא אם כן הוא עתי. שמזומן ומוכן לכך. ומכיון שבא השעיר לכפר על כל העבירות, ממילא זו הדרך הנרצית שיהיה ביד איש עתי הכנה לכל המצוות.

ועוד על דרך המוסר יש לומר שבא השעיר ביד איש עתי לכפר גם על כל המצוות שנעשו בלא ההכנה הראויה.

וַיָּצֵא וַעֲשֵׂה אֶת-עֲלֹתוֹ וְאֶת-עֲלֹת הָעֶם
וְכִפֵּר בַּעֲדוֹ וּבַעֲדֵי הָעָם (טז, כד')

יש ליתן טעם מדוע אמר ועשה ולא והקריב.

ויובהר על דרך אל תקרי. אל תקרי עֲלֹתוֹ אלא עלייתו, ואל תקרי עֲלֹת הָעֶם אלא עליית העם. ושייך בזה לשון עשייה. שמעולם העשייה הוא עולה ומעלה את העם לעולם האצילות. שם מקור הרחמים ומשם מתכפרים לו כל עוונותיו. ואשר על כן נאמר בעלייתם וְכִפֵּר בַּעֲדוֹ וּבַעֲדֵי הָעָם.

בשמים לעת פקודה, (שבת לא). האם "קבעת עתים לתורה".

וצריך להבין מה היא התביעה הזאת של קביעת עתים לתורה. אם ללימוד כוונתו היה צריך לשאול האם למדת. אלא הוא העניין של איש עתי. ועל דרך המוסר ייאמר:

האם היית מוכן ומזומן ללימוד, או בכל עת שנודמנת למדת. שגם זה הוא מעשה גדול, וקיבול שכרו בצדו ודאי. אך לאין ערוך הוא הלימוד שאדם קובע לו זמן, ומיחל ומצפה לאותו הזמן מתי יבוא לידי ואקיימו, ואף כי ילמד שעה ביום, אם ייחל כל אותו היום לאותה שעה, עליו נאמר יש קונה עולמו בשעה אחת, שקנה עולמו להיות עתי, מוכן ומזומן לקיים נדרו.

וכן מובא בנדרים (ח). אמר רב גידל אמר רב האומר אשכים ואשנה פרק זה אשנה מסכתא זו נדר גדול נדר לאלהי ישראל. ועל זה עיקר שכרו שמצפה ומיחל מתי אבוא לידי וקיימנו.

עוד ירמוז איש עתי להכנה למצווה. וכמובא ברש"י המוכן לכך מיום אתמול.

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

הקרבנות פתח אהל מועד, המחזקת אותנו בקרבת אלקים לי טוב. ואיסור ההקרבה לשעירים הם השדים וכו' שזו היא ההרחקה היותר גדולה מן השכינה. ויכול בזה איסורים נוספים המאוסים, המרחיקים מעבודת ה' כגון איסור אכילת דם ונבלות וטרפות. ואע"פ שאכילת דם מטבעה מאוסה היא, יזהירו הכתוב עליהן מיכות עם העריות, בכדי ללמדנו על העריות אשר נפש האדם מחמדתן, **שיהיו לנגד עיניו כמיאוס אכילת דם ונבלות וטרפות.** וכן אמרו חז"ל (שבת קנב עמ א) תנא אשה חמת מלא צואה ופיה מלא דם והכל רצין אחריה. ולכן צריך להתגבר ביותר, כפי שצויינו להתגבר על תאוות אכילת הדם המאוסה ממילא. ופירש"י במסכת מגילה (לא). שעל כן קורים ביו"כ בעריות, שמי שיש עבירות בידו יפרוש מהן **לפי שהעריות עבירה מצויה שנפשו של אדם מחמדתן ויצרו תוקפו.** ועל כן יסיר כל ענין המרחקו מקרבת אלקים, ולכן הוסמכו פרשיות אלו, יו"כ קרבנות, עריות. **לקרב דבר המקרב ולהרחיק דבר המרחק.**

**לעניין סמיכות הפרשיות
יום כפור- קרבנות-אכילת דם-
עריות**

**וְהִיְתָה-זֹאת לְכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְכַפֵּר
עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל-חַטָּאתָם אֶחַת
בַּשָּׁנָה וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-
מֹשֶׁה: (טז, לד')**
**וְאִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן-הַגֵּר
הֹגֵר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יֹאכַל כָּל-דָּם
(טז, לד')**

יש ליתן טעם מדוע הפסיק בין עבודת יום הכפורים ובין פרשת עריות בענין הבאת הקרבנות אל פתח אהל מועד, ואיסור אכילת דם ונבלות וטרפות, ומה ענין הסמיכויות הללו.

ולעומקו של מקרא יש לומר שלמדנו הקב"ה סדר ההתקרבות הנרצית. כענין סדר עבודת יום הכפורים. לאפוקי מעבודת נדב ואביהוא אשר קרא עליהם הכתוב **אש זרה** אשר לא צוה. ובטרם יזהירו הכתוב על פרשת איסור העריות ותועבותיהם **המרחקות** אותנו מקרבת אלהים, ילמדנו הכתוב סדר העבודה הנרצית אל ה' בהקרבת

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

מעלה באיש למטה, מעלה באיש למעלה. לאלופו של עולם. כן כאן כביכול דם יחשב לאיש ההוא, כשם שדם מאוס הוא לאיש למטה, כן מאוס קרבן זה לפני ה', לפני האיש למעלה, הנקרא איש מלחמות ה' שמו.

וְאִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן-הַגֵּר
הֵגֵר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יֹאכַל כָּל-דָּם
וְנִתְּתִי פָנָי בְּנַפְשׁ הָאֹכֵלֶת אֶת-הַדָּם
וְהִכַּרְתִּי אֹתָהּ מִקֶּרֶב עַמָּהּ:

יש ליתן טעם מדוע פתח באיש וסיים בנפש.

וי"ל שהאוכל דם ירד מדרגת איש לדרגת נפש. כי הנפש בדם היא. ונתן נפש תחת נפש. לכן כתיב וְאִישׁ אִישׁ אֲשֶׁר יֹאכַל כָּל-דָּם וְנִתְּתִי פָנָי בְּנַפְשׁ הָאֹכֵלֶת.

דִּבֶּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתֶּם אֲלֵהֶם
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם (יח, ב')

אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
יִשְׁחַט שׂוֹר או-כָּשֶׁב או-עֵז בַּמַּחֲנֶה
או אֲשֶׁר יִשְׁחַט מַחוּץ לַמַּחֲנֶה:
{ד} וְאֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא
הֵבִיאוּ לְהִקְרִיב קֶרֶבן לַיהוָה לְפָנָי
מִשְׁפָּן יְהוָה דָּם יַחֲשִׁיב לְאִישׁ הַהוּא
דָּם שִׁפָּךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקֶּרֶב
עַמּוֹ: (י"ז, ג-ד).

יש ליתן טעם מדוע כפל הכתוב איש איש.

ובשימת לב, י"ל שכפל הכתוב כנגד שני ענינים בפסוק. הא' אשר ישחט במחנה והב' אשר ישחט מחוץ למחנה. וכנגדן אמר איש, איש. וכעין זה לקמן איש איש מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר אֲשֶׁר יִגּוֹר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יַעֲלֶה עֲלֶה או זָבַח. אמר איש איש אחד כנגד איש מבית ישראל, ואחד כנגד ומן הגר אשר יגור אתכם.

או כלך לדרך זו, כיון שנאמר לקמן דם יחשב לאיש ההוא, ונכרת האיש ההוא, אמר כאן איש איש.

או כלך לדרך זו, כדאמר בסוטה איש איש כי תשטה אשתו מעלה בו מעל.

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

שאני מביא אתכם שמה למקום של המקולקלים שבאומות, לא תלמדו מהם ובחוקותיהם לא תלכו. ואע"פ שבכל מקום אתם אסורים וגדורים בעריות, שמה תהיו גדורים ביותר, שלא תקיא הארץ אתכם כאשר קאה את הגוי וכו'. ולפי זה יש לומר שהתיבה **שמה** משרתת **לפניה ולאחרי**. אשר אני מביא אתכם **שמה**, שמה לא תעשו.

ועוד יש לומר, **אשר אני מביא אתכם שמה**, שבזה קשר כל עניני העריות **לאחרי מות**. שאחרי מות מדבר בעבודת יוה"כ של הכהן הגדול בקדש הקדשים **במקום אשר יבחר השם**. שמה תביאו את עולותיכם. ולכן שמה לא תעשו.

את-משפטי תעשו ואת-חקתי תשמרו ללכת בהם אני יהוה אלהיכם: {ה} ושמרתם את-חקתי ואת-משפטי אשר יעשה אתם האדם ותי בהם אני יהוה (יח, ד - ה)

פסוק זה הוא מעין הקדמה של התורה לפרשת איסור העריות. ולכאורה אין בו כל רמז לעריות. **ומדוע פתח במלים אני ה' אלקיכם**. אלא לומר לנו שחטא העריות **מנתק** את האדם מבוראו, כפי שיעץ בלעם לבלק: אלהיהם של אלו שונא זימה. ולכן העריות **בכרת**, שהעובר עליהן לא רק מתרחק מקרבת אלקים אלא אף מנתק את נפשו מלהיות קשורה לכסא הכבוד. לכן ציוה, אני ה' אלקיכם. היזהרו לא להתנתק מאלוקותי וממלכותי עליכם.

כמעשה ארץ-מצרים אשר ישבתם-בה לא תעשו וכמעשה ארץ-כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחקתיכם לא תלכו: (יח, ג)

יש ליתן טעם מדוע הדגיש הכתוב אשר אני מביא אתכם שמה. אלא כפי שאמרו שבכנען יושבים המקולקלים שבאומות [רש"י]. וכאמרו אע"פ

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

לשמור גם את החוקים אשר הם מעבר להבנה, וששכל אדם לא ישורם.

ואז תזכו ללכת בהם כסומא ההולך בבטחה בשבילים נעלמים. ואהיה לכם האור המאיר והמוביל אתכם בשבילים נעלמים אלו. וזה החסד אשר אעשה עמכם. ולכן יתחבר שם החסד הויה ב"ה, עם הדרך הנעלמת. והנהגת הדין תהיה עם עושי המשפט, שאז גם הדין ייהפך לרחמים. לכן נאמר אני ה' אלקיכם.

ולבסוף פתח בחוקים ושמרתם את חוקותי, לומר שאם אכן תשמרו את חוקותי הם החוקים הנעלמים משקלכם, להיות לכם דרך החיים, אזי אני ה' אעשה את האדם לא עפר מן האדמה אלא חי ממשפטי התורה, שהם החיים הנצחיים שאינם ברי חלוף. זה שאמר ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, אני ה'.

שאהיה לכם רחמים גמורים ללא דין כלל, ותהיה הווייתכם כהוויית משפטי התורה וחי בהם לעולם. ולפי זה וחי קאי אאדם. וחי האדם בהם, בחוקי ובמשפטי.

יש ליתן טעם מדוע הפך הסדר לומר בתחילה אַת-מִשְׁפָּטִי תַעֲשֶׂוּ וְאֶת-חֻקֹּתַי וּלְבַסּוֹף הפך הסדר ואמר אַת-חֻקֹּתַי וְאֶת-מִשְׁפָּטִי.

ועוד יש לשאול, מדוע שינה הכתוב בכמה ענינים בין שני הפסוקים, כגון: בתחילה (פס' ד) אמר בלשון רבים ובלשון נוכח את משפטי תעשו, ולבסוף אמר בלשון יחיד ובלשון נסתר ואת משפטי אשר יעשה. בתחילה אמר ללכת בהם, ולבסוף אמר וחי בהם. בתחילה אמר אני ה' אלקיכם. ואחר כך אמר אני ה'.

ובביאור הדברים י"ל שהתחיל במִשְׁפָּטִי הם המשפטים אשר מתישבים על הדעת, והמשיך בחֻקֹּתַי הם החוקים אשר לא יובנו בשכל אנושי. ואחר כך המשיך עם מה דסליק מיניה ושמרתם אַת-חֻקֹּתַי וחזר ואמר במה שפתח וְאֶת-מִשְׁפָּטִי וגו'.

ועוד יש לומר שפסוק ראשון ידבר בדרך של תנאי. ותתוסף בו המילה אם. אם את משפטי תעשו, שהם בדרך ההבנה, הרי יתן לכם הדבר הזה כח

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

ועל דרך הרמז, כאן גילה הכתוב כוונת חז"ל באמרם הליכות עולם לו. אל תקרי הליכות אלא הלכות.

שבדרך הפשט יתכוון תנא דבי אליהו **לאדם**. שאם הוא שונה הלכות בכל יום, הרי יש לו עוה"ב. שנאמר הליכות - עולם לו.

ולעומקו של מקרא יתכוון מאמר זה להקב"ה השוכן באדם. ולזה רמזו שני הפסוקים הבאים כאחד בזה אחר זה:

אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֶתְּם הָאֱלֹהִים וְתִי בְּהֵם
הקב"ה תִּי בְּהֵם, בבניו, השומרים
לְלֶכֶת בְּהֵם, במשפטיו.

והוא על דרך "תנו עוז לאלהים". ובהם יהיה הפירוש על ידי בני ישראל. שהם נותנים כביכול חיות להקב"ה. על דרך ואולם חי אני וכפי שפירשו פסוק זה בברכות (לב) החייתני בדבריך. ועל פירוש הרב סעדיה גאון בצד הגליון שם, ועיקר דבריו שמת אינו יכול, וחי יכול. זה שטען משה להקב"ה. אם אתה יכול להביאנו

ולעומקו של מקרא יש לומר, וחי בהם, קאי אקב"ה. ובהם קאי אבני אדם.

וכן יאמר:

על דרך הפשט וְתִי בְּהֵם כוונתו וחי האדם בהם במצוות. שעל ידי המצוות זוכה לטובה בעוה"ז ובעוה"ב. בעוה"ז כדברי הרמב"ן כי הדינים נתנו לחיי האדם בישוב המדינות ושלום האדם ושלא יזיק איש את רעהו.

ובעוה"ב כפירוש רש"י כאן: וחי בהם. לעולם הבא, שאם תאמר בעולם הזה, והלא סופו הוא מת: אני ה'. נאמן לשלם שכר.

ועל דרך הדרש כוונתו כעין מה שפירש האוה"ח הק' על פסוק ד' וְאֶת חַקְתֵּי תִשְׁמְרוּ לְלֶכֶת בְּהֵם וכאלו אמר ללכת אני ה' בהם.

ויהיה ערך הפסוק כך: ושמרתם את-חקתי ואת-משפטי אשר יעשה אתם האֱלֹהִים, ועל ידי כך הקב"ה שהוא חי העולמים יהיה תִּי בְּהֵם בעושי המצוה.

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

הלכות בהם וחי בהם. זה שפירש"י לעולם הבא. הליכות עולם לו.

ועוד יש לומר, כנאמר ביהושע, פסוק אחד אומר וילך יהושע בלילה ההוא בתוך העם, ופסוק אחד אומר וילך יהושע בלילה ההוא בתוך העמק, וחז"ל צירפו שני הפסוקים **ואמרו שלך בעומקה של הלכה**. כמובא בתוספות מגילה ג. ד"ה **וילך יהושע בלילה ההוא בתוך העמק**. לא כתיב בהאי קרא כן אלא כשצר על יריחו כתיב **וילך בלילה ההוא בתוך העם** וכשצר על העי כתיב **וילך בלילה ההוא בתוך העמק** ודרך הש"ס בדרשה הוא לקצר הפסוקים ולערבם יחד. כגון וילך וילך. כן כאן **ללכת בהם וחי בהם**.

ועל דרך הסוד, וחי בהם הם שני שמות של ע"ב שמות היוצאים מן הפסוקים ויסע ויבא ויט,

לארץ, ידעו כל הגויים שאתה חי. וזה שענה לו הקב"ה, משה, **החיייתי בדבריך**. עתה יראו הגויים שאני יכול להביאכם, וממילא ידעו שאני חי וקיים לעולם.

מעתה, אם ישמרו ויגדרו עצמם מן העריות, לא תקיא הארץ אותם, ואז ידעו שיכולתי להביאם ולנטעם על אדמתם, וממילא ידעו כי חי אני לעולם. כי מי שיכול חי.

ושמא יש לומר שזה כוונתו כשאמר **ואולם**. ואולם חי אני. שאמנם אני חי וקיים גם ללא בריותי. אך מכיון שאין מלך בלא עם, מצפה אני שתמליכוני עליכם, ותחיוני בדבריכם. וזה שפירשו החייתני בדבריך. ולפי זה יובן הפירוש של **וחי וחי בהם**. וחי הקב"ה בהם **בישראל**, בהם ועל ידי מצוותיהם.

ועוד יש לומר, אמר **ללכת בהם** וחזר ואמר **וחי בהם**. ובאונקלוס **להלכה** בהון. ורמז בתרגומו ללכת מלשון **הלכה**. כאומרו הליכות עולם לו, אל תקרי הליכות אלא הלכות. אם

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

בלבול וכְּלִילָה שמבלבל זרע האדם בבהמה, זרע האב עם זרע הבן. ולשון זאת גם לבהמה וגם לכלתו, לומר שעושים מעשה בהמה.

וארבע לשונות אלו הם מצד הקליפה והגלות. שכן הם נחלת העמים. וכנגדן נקט הכתוב ארבע לשונות של גאולה, שהם נחלתנו, ופדות נפשנו. ובהם הוציאנו הקב"ה ממצרים ממצרי הטומאה. והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי. ורמז בזה יש בכתוב, **כמעשה ארץ מצרים לא תעשו**. וכל העובר על העריות באחת מלשונות התועבה, כאילו מבטל אחת מלשונות הגאולה ומחזיר עצמו ואת הכלל כולו למצרי הטומאה של הגלות.

ועוד י"ל, לולא מקרא מפורש לא היינו יכולים לצאת מן הטומאה לטהרה ומגלות לגאולה. שהכתוב אומר **השוכן אתם בתוך טומאותם**. ומצינו שהשכין הקב"ה את שמות הקדש בתוך לשונות הטומאה, כדי שיוציאנו מהם במהרה ויגאלנו יחדיו. ועל זה נאמר והשיב לא נאמר כי אם ושב וקבץ. שהוא כביכול נפדה אתנו מתוך הצרות של הטומאה והגלות. והרי דבר פלא הוא שהשמות

וכן **הלך ילך**, גם הם מע"ב שמות הנ"ל. והם המלאכים המלווים לו לאדם ההולך בדרך ההלכות והמצוות. והם נרמזים בפסוקים הנ"ל, **לְלַכֵּת בְּהֵם, וְחֵי בְּהֵם**.

ועל דָּרְךָ הַצַּח, אומר הקב"ה כביכול, אם **הִלְכוּתֵי הֵם הִלְכוּתֵיךָ, חֵי הֵם חַיֵּיךָ**. שנאמר **לְלַכֵּת בְּהֵם, וְחֵי בְּהֵם**.

ארבע לשונות של תועבה כנגד ארבע לשונות של גאולה

תועבה, זמה, חסד ותבל. אלו ארבע לשונות של עריות. **תועבה** לשון ריחוק ומיאוס ושיקוץ, והוא כולל כל העריות שבין שני בני אדם. **זמה** כתרגומו עצת חטאין, והיא התועבה הנעשית בין שלשה ויותר, כגון הוא ואשה ובתה, ולכן קרא לזה עצת חטאין שנועצים יחדיו לעבירה. ולכן לשון זה לא שייכת בבהמה כי אין עמה עצת חטאין. אלא בין בני אדם. **חסד** הוא בין אח ואחות, **ותבל** הוא לשון תועבה בין אדם ובהמה וכן בין אב וכלתו. ונקראת תבל לשון

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

ויש לעיין, שקריא לו וכתוב לא. קריא לו **בְּכָל צְרָתֶם לוֹ**, וכתוב לא **בכל צרתם לא צר**. והוא כנגד הסתר פנים. שנאמר **ואמר ביום ההוא הלא על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה**. (דברים, האזינו, לא פס' יז-יח) ויאמר כך כי יהיה הסתר פנים, וזה שכתוב **ואנכי הסתר אסתיר פני וגו'**. זה הכתיב בלא. אך באמת אהיה אשר אהיה, אנכי אהיה עמם בכל צרה, וזה שקוראים בלו. **בכל צרתם לו צר**. ונרמז כנ"ל בארבע לשונות של טומאה מחד וגאולה מאידך.

ולכן בליל הסדר, בחג הגאולה, תקנו ארבע כוסות לגלות את הכיסוי, בבחינת נכנס יין יצא סוד, והם כנגד ארבע לשונות של גאולה אשר בהם אל מסתתר בשפירי חביון, השכל הנעלם מכל רעיון, עילת העילות מוכתר בכתר עליון, מתגלה ביפי הדרו בליל ט"ו אשר בו נפתחים שמים עליונים וכל העם הרואים את הקולות, כתר יתנו לפודנו מכל צרותנו.

הקדושים רמוזים בשמות התועבות אותן שנא ה', והוא כדי שיפדנו מהם במהרה. והם שמות ע"ב במילה **תועבה**, ושם הקדוש מ"ה במילה **זמה**, ספירת החסד במילה **חסד**, והיא כנגד אנא בכח גדולת ימינך **תתיר צרורה**, שגדולת ימין הקב"ה תתיר את השכינה הקדושה הצרורה כביכול במיצרי הטומאה. **ותבל** כנגד ל"ב נתיבות חכמה בהם נברא העולם. ועוד שתבל הוא כינוי למלוא העולם, תבל ויושבי בה, אשר במעשה התבל האדם יכול להחריב את התבל כולה. ומכח השוכן אתם בתוך טומאותם, יש תקוה לצאת ממיצרי הטומאה והקליפה דרך ארבע לשונות של גאולה, שבהם רמוזים משמות ע"ב: **והו בלשון והוצאתי, יצל בלשון והצלתי, אל בלשון וגאלתי יחו בלשון ולקחתי**.

ונרמז בנביא ישעיהו פרק סג פס' ט' **בְּכָל צְרָתֶם לוֹ צָר וּמְלֹאךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעֶם בְּאֵהָבָתוֹ וּבְחַמְלָתוֹ הוּא גֹאֲלֵם וַיִּנְטְלֵם וַיִּנְשָׂאֵם כָּל יְמֵי עוֹלָם**. שהקב"ה נמצא את בצרתם, והוא מיצר עמהם, וינטלם מתוך הטומאה וינשאם כל ימי עולם. ומדוע, כי באהבתו ובחמלתו הוא גאלם.

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

בגלוי. וסיים אני ה' נאמן להיפרע, אני ה' נאמן לשבים בכל לבם.

**אל-תִּטְמָאוּ בְּכָל-אֱלֹהִים פִּי בְּכָל-אֱלֹהִים
נִטְמָאוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר-אֲנִי מִשְׁלַח
מִפְּנֵיכֶם: {כה} וְתִטְמָא הָאָרֶץ
וְאֶפְקֹד עֲוֹנָהּ עָלֶיהָ וְתִקָּא הָאָרֶץ
אֶת-יִשְׁבִּייהָ: {יח, כד'-כה}.**

יש לשאול, מדוע בתחילה אמר
אשר **אני משלח**.
תלה **בו** יתברך את המשתלחים (פסוק
כד). ולאחריו אמר **ותקיא הארץ את**
יושביה. תלה את המשתלחים **בארץ**.
(פסוק כה). שכביכול היא המשלחת.

ויש לומר, כי כאשר מדבר אל
ישראל מאמינים בני מאמינים, ויודעים
מי הוא המשלח, שאין עוד מלבדו, תלה
בו את המשתלחים. **אֲשֶׁר אֲנִי מִשְׁלַח**
מִפְּנֵיכֶם. אבל כאשר מדבר הכתוב
בגויים, אשר כופרים בטובתו של
מקום, ואינם מאמינים בהשגחתו ית',
תלה המשתלחים בארץ, וכביכול מראה
להם כי הארץ היא המשלחת אותם,

**וּמִזְרַעוֹ לֹא-תִתֶּן לְהַעֲבִיר לְמִלְךָ
וְלֹא תַחֲלִל אֶת-שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי
יְהוָה {יח, כא}.**

להעביר למולך הוא סוג עבודה
זרה ולכאורה הוא עניין חדש ואינו
קשור לעריות. אלא יש לדייק, שאמר
ומזרעך, בוו' החיבור. ורצה לומר
שכל הנותן שכבתו בעריות כאילו
העביר מזרעו למולך, וכל המעביר
מזרעו למולך כאילו טמאו בעריות.
ושניהם מכנה משותף להם שהעבירה
בהם היא בסתר. ולכן סיים ולא תחלל
את שם אלקיך. כי העובר עליהם בסתר
גם חילל ה', חילל שם השם הנקרא
עליך ועל זרעך. ולכן אמר אני ה'. אני
ה' בסתר, אני ה' בגלוי. **לכן אמרו כל
המחלל שם השם בסתר נפרעין ממנו
בגלוי**.

ועוד י"ל, שלכן נקט בהעברה למולך
שהיא רק אחת מעבודות זרות שיש
בעולם, כי נקט כאן זרעך. כשם שחילל
הזרע בעריות, כן חילל הזרע במולך.
וכשם שחילל הזרע במולך בגלוי, שכן
המולך הוא העברת הילדים בין מדורות
אש והיא בגלוי, אף עריות יפרעו ממנו

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

**וּתְטִימָא הָאָרֶץ וְאֶפְקַד עֲוֹנֶיהָ עֲלֶיהָ
וּתְקַא הָאָרֶץ אֶת-יִשְׁבִּיָּהּ. (יח, כה).**

ויש לשאול, אם אדם חטא הארץ מה חטאה. **וי"ל**, שעוונה הוא העוון **הראשון** אשר במקום עץ פרי עשתה עץ עושה פרי, והורידה בדרגא אחת את הבריאה בפריה. והמעטיה מכבוד השם והתגלותו בבריאה. ואשר על כן האדם שהוא **פרי בטנה של האדמה**, צריך לתקן חטאה ולהרבות כבוד השם בבריאה בפריה ורביה על דרך התורה והמצוה. **כאדם המתקן מעשי אבותיו**. וכל זמן שיש תקון מצד האדם בפריה ורביה, גם הארץ זוכה בתיקון זה כי סוף סוף האדם הוא פרי בטנה. אך כאשר האדם פרוץ בפריה ורביה, נפקדת גם היא על עוונה שהרי לא באה על תיקונה, ולכן היא צריכה להקיא את יושביה שלא השכילו לתקן עוון פריה, כי **בזה נפקד עוונה**.

ויש לעיין בלשון הפקידה. שלשון פקידה הוא גם **לשון זכרון** כנאמר וה' פקד את שרה, וכן תקנו בראש חדש לומר ויפקד ויזכר, ופקידה היא גם **לשון חסרון**. כמו שנאמר במלחמת

היא המקיאה אותם. ולכן כתב בנסתר, ותקיא הארץ את יושביה.

ועוד יש לומר, על דרך המוסר, כאשר אתם באמונתכם, תראו ותוכחו כי אני הוא המשלה את אויביכם. אבל בתועבותיכם תסור ההשגחה מכם ולא תראוה, כי תרחק מכם. ויראה לכם כי הארץ היא המקיאה אתכם. ולכן נאמר **כאשר קאה את הגוי**.

ועוד יש לעיין מדוע אמר קאה. בלשון פעל. היה לו לומר בלשון הפעיל הקיאה. ויש לומר שלא רצה הכתוב להזכיר שם שמים עליהם, ולכן חסר מהתיבה הקיאה את שמו הק' י-ה, וכתב קאה. וכן הוא אומר **ולא תגעל נפשי אתכם**. (לקמן פרק כו, פס' יא). שלא יזכר שמי על ההגעלה ועל ההקאה. אבל יודעי שמו ית' יודעים מי **הוא המשלה, ומה עשה המשתלח**.

ועוד י"ל כדלקמן, שהתועבות באות ממדת הגאווה, ולכן אמר קאה כאומר כן כאשר גאה. שהאות "ק" והאות "ג" מתחלפות במוצא הפה.

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

אמר האל ולא האלה, שהאות "ה" החסרה כביכול מהתיבה האלה מורה על השגחת השם והם כביכול הסירו מעליהם את השגחתו ית'.

ועוד י"ל, האל לשון תוקף וחוזק וגם לשון שם שמים. לפי הפשט כוונתו כאן לתוקף וחוזק, שכביכול אומרים בתקיפות גאוותם. אך דרך הדרש האל נכתב כשם השם וכאומרו שבין התועבות שעשו אמרו: אֲדַמָּה לעליון. והוא אותיות אֲדַמָּה. ואין לך גאווה גדולה מזו. שעפר מן האֲדַמָּה אומר אֲדַמָּה לעליון. וכי יש לך עפר שיאמר שהוא ידמה לשמים ושמי השמים. כן בענינינו, את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ מגאותם שאומרים אדמה לא-ל, לעליון.

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-מִשְׁמַרְתֵּי לְבַלְתִּי
עֲשׂוֹת מִחֲקוֹת הַתּוֹעֵבֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ
לְפָנֵיכֶם וְלֹא תִטְמְאוּ בָּהֶם אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם (יח, ל')

הנקמה של פנחס "ולא נפקד ממנו איש". (במדבר לא, מט). ולעתים ישמשו שניהם יחדיו במובנם הכפול. מלשון זכרון ומלשון חסרון. וכן כאן ואפקד עונה עליה ופירושו, עוונה נזכר לפני ואינו מתוקן אלא לוקה בחסר, וחסרון זה נזכר לפני.

וּתְקַא הָאָרֶץ אֶת-יִשְׁבִּיָּהּ. מידה כנגד מידה. הארץ תקיא ממעיה, את כל המטמאים אשר באו ממעיה, על אשר טמאו מעיהן של נשות חבריהם, ובהמותיהם. ואשר על כן ידע האדם כי אחריות הבריאה עליו, לתקן חטא קדמון של האדמה ופריה, ואז תכיר לו האדמה טובה ויתקיים בו נִתֵן נִשְׁמָה לְעַם עֲלֵיָהּ.

{כז} כִּי אֶת-כָּל-הַתּוֹעֵבֹת הָאֵל עֲשׂוּ
אֲנָשֵׁי-הָאָרֶץ אֲשֶׁר לְפָנֵיכֶם וַתִּטְמְאוּ
הָאָרֶץ: (יח, כז')

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

ותועבה. וכנגדן התרתי לך להרהר
בדברי תורה ובהם תמצא כל חפצך.

**לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת מַחְקוֹת הַתּוֹעֵבוֹת
אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לְפָנֶיכֶם וְלֹא תִטְמְאוּ
בָהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
(יח, ל')**

אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לְפָנֶיכֶם. לכאורה פשט
הדברים לפניכם, לפני שהגעתם למקום
הזה. **ולעומקו של מקרא** י"ל, לפניכם
ממש. שהתועבות נעשות לנגד עיניכם,
ובזה אתם צריכים להתחזק במיוחד
לבלתי עשות מחקות התועבות אשר
לפניכם, ולכן אני מזהירכם על כך
ועשיתם משמרת למשמרתי ופירש"י
להזהיר בית דין על כך, וצריך
השתדלות מיוחדת לעשות משמרת
למשמרת, ועל זה עיקר קיבול השכר,
שנאמר אני ה' אלקיכם.

יש לעיין מדוע אמר מחקות
התועבות. מדוע יקראו
התועבות חוקות. הרי הם הפכם של
החוקות. ובשים לב למעיין יש לומר כי
כשם שהחוקות הן מצוות אשר אין
בהם טעם ואין השכל מכילם ואינם ברי
הבנה כלל, כי כך חקק הבורא יתברך,
כן הוא בעבירות של העריות, אין
השכל סובלן ואין תבונה בהמה, על מה
תהיה חמדה זאת אשר מרחקת את
האדם מבוראו, וכפי שאמרו חמת מלא
צואה ודם והאדם מחמדו. והוא מוסר
גדול לאדם לבל יתן לנפשו מנוחה,
ולבל ישקיט מצפונו, ולבל ישמע ליצרו
המפתהו יסיסים שכלו עם תאוותו.
וידע כי אין בהם תבונה ואין שכל במ,
ולכן ירחיק כל מחשבה המפתה אותו
להתרחק מבוראו, ולהסכים עם
התועבה, כי היא כעין חוקה של היצר
הרע אשר אין כלל וכלל תבונה. לכן
אמר **לבלתי עשות מחוקות
התועבות.**

ואמר אני ה' אלקיכם, כשם שאין לך
רשות להרהר אחרי חוקותי, כן אין לך
להרהר אחרי בריותי ובודאי לא
הרהורי חמדה המביאים לידי טומאה

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

קדושה עצמית מה שאני מקדשכם.
וכמו שקדשתי לכהנים, כדוגמתם אני
מקדשכם לפי מעשיכם.

וחילוק זה ידויק מכתוב מלא וחסר.
כיצד:

והתקדשתם, כתיב חסר ללא יו"ד. כי
זה תלוי בך, במעשיך, ולא קדושה
עצמית מהקב"ה. וכן בפסוק כ"ו
והייתם לי קדשים כי קדוש אני ה'.
והייתם קדשים חסר וא"ו, כי קדוש
מלא וא"ו. כי קדושתו קיימא ועומדת
ואינה תלויה בדבר. אבל קדושתכם
תלויה במעשיכם.

דִּבֶּר אֱלֹהִים כָּל-עֲדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי
קְדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם. (יט, ב')

ברש"י: מלמד שנאמרה פרשה זו
בהקהל, מפני שרוב גופי תורה תלויין
בה.

ויש לעיין מדוע יאמרו רוב גופי
תורה דווקא בהקהל. וי"ל כי יש בזה

לפרשת קדושים

לעניין סמיכות הפרשיות קדושים
תהיו - אמור אל הכהנים

לכאורה היה צריך בתחילה לכתוב
את פרשת אמור אל הכהנים ואחרי כן
קדושים תהיו. שזה בכהנים וזה בכל
ישראל, ומצות כהונה קודמת. ויש ליתן
טעם, אם כן, מדוע קדמה פר' קדושים
לפר אמור.

ויש לומר, שבקדושים תהיו,
המצוה היא על עצמם, שיקדשו את
עצמם, וב"אמור", המצוה שיקדשו
ישראל את הכהנים, ככתוב וקדשתו,
ולכן קשור עצמן תחילה, קדש עצמן
ואח"כ תקדש את הכהנים.

ועוד נראה לומר, שבקדושים תהיו
הקדושה תלויה במעשיו של כל אחד
ואחד מישראל לקדש עצמו בדרך
עבודת השם. ובפרשת אמור הקדושה
לא תלויה במעשי האדם אלא הקדושה
היא עצמית, מהקב"ה. והציווי לכהנים
הוא רק לא לחלל קדושה זו.

ונרמז חילוק זה בפסוק קדושים
תהיו כי קדוש אני וגו'. קדושים תהיו
תלוי במעשיכם. כי קדוש אני זו

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

מחשבותי מחשבותיכם והשכל האלקי אינו כשכלו של בשר ודם. ששכלו של בשר ודם והגיון לבבו יאמר לו כפי ראות עיניו. וה' יראה ללבב. היפך ההגיון האנושי.

שאם יחשוב הבן שיש להקדים את האב **במורא** יותר מהאב, כי האב מלמדו תורה, תבוא התורה ותאמר לו **היפך הדברים**. איש **אמו** ואביו תיראו. והקדימה אם לאב. ואם יחשוב הבן להקדים את **אמו** בכבוד, מפני שמשדלתו בדברים, תבוא התורה ותאמר לו **היפך הדברים**, כבד את **אביך** ואת אמך. והקדימה אב לאם.

ואשר על כן, כל עבודת האדם היא לשנות את מהלך תפישת שכלו לזו של התורה הק'. ועל ידי שיהפוך בה, ייהפך שכלו.

וכן יש להבין את המשנה בפרקי אבות פרק ה' משנה כב': **בן בג בג אומר הפוך בה והפוך בה דכולה בה**.

ואמר פעמיים **הפוך בה והפוך בה**, **שעל ידי שתהפוך בה תהפוך גם בשכלך** להיות כשכל הישר של התורה.

מעין מעמד הר סיני שבו נשבעו כולם לא לעבור על המצוות, **וכשם שההר היה גדור לא לעלות בהר**, כן יגדור האדם את עצמו לא לעבור על המצוות.

ועוד י"ל, ההקהל הוא כעין מעמד הר **עיבל** והר גריזים שם נשבעו על הנסתרות, שאין אדם יודע מה במטמוניות לבו של **חבירו**. כן רוב גופי תורה אדם מקיים בסתר באין רואה. וגם אלו שבגלוי אין יודע מה בלבו. לכן ישבע על הנסתרות, לפני יודע תעלומות.

אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ (יט,ג')

פירש רש"י, כאן הקדים אם לאב. **לפי שגלוי לפניו** שהבן ירא את אביו יותר מאמו, ובכבוד הקדים אב לאם **לפי שגלוי לפניו** שהבן מכבד את אמו יותר מאביו מפני שמשדלתו בדברים.

לעומקו של מקרא י"ל שכאן גילה רש"י כלל גדול בהבנת חוקי התורה ומשפטיה. שלא

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

שעל ידי שתהפוך בה, יתהפך שכלך להיות כמותה.

ואשר על כן נקרא בן **בג**, **בג**, **בג** בגימטריה ה'. ואמרו שהיה בן גרים, ר"ת ב"ג. שעל ידי שהפך בה התהפך להיות כמותה.

ופרוש הדברים, שהוסיף הקב"ה אות משמו לאברהם ולכל הגרים. שעל ידי שהפך בה והפך בה גילה את עוצם מקור חיותה ונשמתה של התורה היא חיותו ונשמתו של חי העולמים אשר חלק מחכמתו לכל אשר בו חוסים.

אל-תפנו אל-הָאֱלִילִים וְאֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֲנִי הֲתָנָה אֱלֹהֵיכֶם (יט, ד')

עי' באוה"ח הק' ואלהי מסכה, מאי **מסכה** הרי הזהיר על האלילים, אלא שלא תפנו אל אלילים כי **מסך מבדיל** הוא ביניכם לאביכם שבשמים. ולדבריו יובן על נכון הסמיכות לפסוק הבא. וכי **תזבחו זבח שלמים לה'**

כי השכל האלקי שבתורה, לרוב הוא **הפוך** משכלך. וזה יופיה של התורה שהיא כולה אור אלקי אשר ניתנה לנו רשות להציץ אל עולמה. ולכן אמר **ובה תחזי**. ותמיד תשאר עלומה ונעלמה. למען ירבו תלמידיה לומדיה ועמליה.

ולכן אמר וסיב ובלה בה. וסיב לשון שיבה. אך נדרש גם לעניין סיבוב. סובב והפוך הפוך וסובב. **ובלה בה**, הוא גם לשון **הבל הפה**. שהבל פיה יהיה רק בה.

ומינה לא תזוע, שאין לך מדה טובה הימנה. והיא ארוכה מארץ מדה. כי היא תכנית העולם ובריאת האדם.

ואשר על כן זכר במשנה זו ה' פעמים **בה**. הפוך **בה** והפוך **בה**, דכולה **בה**, ו**בה תחזי וסיב ובלה בה**.

והם כנגד **חמישה חומשי תורה**, וכנגד **חמישה חלקי הנשמה**, גר"ן ח"י. נפש רוח נשמה חיה יחידה.

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

ובתשובתו זכה את יצר הרע שלו. אך לא יועיל לו ליום השלישי לאכול מפירות תשובתו, כי צריך לשרוף את כל הנותר בזכרונו מהעבירה שעבר, וביום השלישי כבר צריך לעשות תשובה מחדש כי היצר מתגבר על האדם בכל יום מחדש. וזה שנאמר בסיפא של הפסוק, וְהִנּוּתָּר עַד יוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּאֵשׁ יִשְׂרָף.

וּבְקִצְרְכֶם אֶת-קִצִּיר אֲרֻצְכֶם לֹא
תִּכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֵךְ לְקִצֹּר וְלִקַּט
קִצִּירֶךָ לֹא תִּלְקַט: {י} וּכְרַמְךָ לֹא
תַעֲזוּב וּפְרֵט כְּרַמְךָ לֹא תִּלְקַט לְעֵנִי
וְלִגְרַתְּ תַעֲזוּב אִתָּם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
(יט, ט-י)

לְעֵנִי וְלִגְרַתְּ תַעֲזוּב אִתָּם.

יש לעיין מדוע אמר בלשון עזיבה. ולא בלשון נתינה או כל לשון אחרת. וי"ל כפי שאמרו עה"פ עזב תעזב עמו. שהפשט הוא עזור תעזור לו, ודרשו בו וכן הביא התרגום משבק תשבק מה

לרצונכם תזבחהו. (יט, ה'). שהדרך היחידה להסיר את המסך המבדיל של האלילים, הוא הרצון לעבוד את ה' אלקיכם.

ועוד יש לומר, לרצונכם תזבחהו. שעל ידי הרצונכם, שתגלו את הרצון הפנימי שלכם להיות לרצון לפני ה', על ידי זה תזבחהו ליצר הרע. ואז תוכלו להקריב שקלים, כי שקלים תהיו עמו.

ועוד יש לומר, לרצונכם תזבחהו. שעל ידי הרצונכם, שתגלו את הרצון הפנימי שלכם להיות לרצון לפני ה', על ידי זה תזבחהו ליצר הרע. ואז תוכלו להקריב שקלים, כי שקלים תהיו עמו. וזה שכתוב בפסוק לאחריו פְּיוֹם זְבַחְכֶם יֵאָכֵל וּמִמִּתְּרַת, ואמרו חז"ל שאם ראית ת"ח שעבר עבירה בלילה, אל תהרהר אחריו ביום שמה עשה תשובה, (ברכות יט, א), ושאלו שמאסלקא דעתך, אלא ודאי עשה תשובה. והיינו שעבר עבירה בלילה ועשה תשובה ביום היינו שני ימים.

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

המצווה. שכל לשון נקבה בנסתר הוא גם לשון זכר בנוכח. ופירש בשפתי חכמים דאם לא כן מלת **אתך מיותר**. שכתוב לא תלין פעולת שכיר **אתך** עד בקר. שהיא פעולתו, לא תלין אתך.

ולעומקו של מקרא, ניתן לפרש שמלת **תלין** קאי נמי אבעל הבית, בלשון נוכח. ויהיה הציווי על האדם, אל תלין וכו'. ומלת אתך תובן על ידי הוספת "אשר". אתה, בעל הבית, לא תלין את שכר הפעולה **אשר אתך** עד בקר. ותהיה הכוונה כך. לא תלין את פעולת השכיר **אשר אחריותה עליך**, ששכר פעולתו של הפועל היא **אתך מכל מקום**, גם אם אינה בפועל אתך, ואפילו אם נמצאת בהערמה אצל מישהו אחר. מכל מקום **אחריותה עליך**. כגון מי שנדר נכסיו לשמים.

וכמובא במסכת שבת קכז: **מעשה באדם** אחד שירד מגליל העליון ונשכר אצל בעה"ב אחד בדרום שלש שנים. ערב יוה"כ אמר לו תן לי שכרי ואלך ואזון את אשתי ובני אמר לו **אין לי מעות** אמר לו תן לי פירות אמר לו **אין לי תן לי קרקע אין לי תן לי בהמה אין לי תן לי כרים וכסתות אין לי הפשיל**

דלכך. עזב תעזב את יצר הרע שבלבך המונע ממך מלעזור לו, ועזור לו. כן יש לפרש כאן. המעשרות הן לעזור להם לעניים. ולכן כתוב תעזוב אותם. תעזור להם. ולעומקו של מקרא יאמר, תעזוב את יצר הרע המונע ממך מלתת לעניים חלקם, ותעזוב את השבלים בידם, כלומר ותניח לעניים את חלקם, ועל ידי כך תעזור לעני ולגר.

לא-תעשיק את-רעך ולא תגזל לא-תלין פעלת שכיר אתך עד-בקר
(יט, יג')

לא-תלין פעלת שכיר אתך עד-בקר פירש"י לא תלין לשון נקבה מוסב על הפעולה. שפעולת השכיר לא תלין אתך עד בקר. ולפי זה אין זה ציווי ישיר על האדם, אלא כביכול בעקיפין, שפעולתו לא תימצא בידך עד בקר.

ויש ליתן דעת, מדוע לא יפרש שתלין מוסב על השכיר, **אתה המשכיר** את הפועל, **לא תלין שכר פעולתו**. ויהיה הציווי ישיר על

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

בדבר זה, וכן ולפני עור לא תתן מכשול, שהוא עור בדבר ואינו יודע כי כספו נמצא אצל אחר, ואפילו שלא בהערמה. על כן נאמר אני ה'.

**לא-תַעֲשׂוּ עֵוָל בַּמִּשְׁפָּט לֹא-תִשָּׂא
פְּנֵי-דָל וְלֹא תִהְדָּר פְּנֵי גְדוֹל בַּצִּדָּקָה
תִּשְׁפֹּט עִמִּיתְךָ (יט, טו')**

כמשפט למטה כן המשפט למעלה. אין אני נושא מוחל וסולח פני הדל בתורה ובמצות, אם הם בפשיעה. ולא אהדר פני גדול בתורה ובמצוות אם מידותיו מושחתות. שאם לא כן הרי זה עול במשפט התורה. ולעומת זאת, דל הוא בתורה ולא בפשיעה ואם אין מידותיו מושחתות רק אורייתא היא דקא מרתחא ביה, אלמד עליו זכות. שנאמר בצדק תשפוט עמיתך. הרי זה בכלל ידיד ה', הנקרא עמיתך.

כליו לאחוריו והלך לביתו בפחי נפש. לאחר הרגל נטל בעה"ב שכרו בידו ועמו משוי ג' חמורים אחד של מאכל ואחד של משתה ואחד של מיני מגדים והלך לו לביתו של הפועל. אחר שאכלו ושתו נתן לו שכרו וכו' ע"ש ההמשך לעניין לימוד זכות. אמר לו בשעה שאמרת לי תן לי שכרי ואמרת לי תן לי וכו' וכו' במה חשדתי, אמר לו אמרתי שמא הקדיש כל נכסיו לשמים א"ל העבודה כך היה הדרתי כל נכסי בשביל הורקנוס בני שלא עסק בתורה **וכשבאתי אצל חבירי בדרום התירו לי כל נדרי**. ואתה כשם שדנתני לזכות המקום ידין אותך לזכות.

והיינו כעניינינו, ששכר פעולתו של הפועל למעשה אינו אתו, עם הבעל בית, אך **האחריות לכך** היא עליו ולכן נחשבת שהיא אתו. לכך נאמר **לא תלין** פעולת שכיר **אתך, שבאחריותך**, עד בקר. ואכן, המילה **אתך**, יכולה להתפרש בדרך נוטריקון: אחריותה תהא עליך.

ולפי זה יהיה הפסוק הבא קשור עמו. לא תקלל חרש לא תקל בשכרו לומר לו אין כספך עמי, והוא חרש

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

עריבות במדבר הרי זו מחלוקת ר' יהודה ור' נחמיה, במסכת סנהדרין (מג:): הנסתרות לה' אלהינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם למה נקוד על לנו ולבנינו ועל עי"ן שבעד מלמד שלא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן דברי ר' יהודה א"ל ר' נחמיה וכי ענש על הנסתרות לעולם והלא כבר נאמר עד עולם אלא כשם שלא ענש על הנסתרות כך לא ענש על עונשין שבגלוי עד שעברו ישראל את הירדן. הנה לפי ר' נחמיה לא היתה עריבות במדבר לא על הנגלות ולא על הנסתרות ולפי ר' יהודה היתה עריבות במדבר על הנגלות בלבד, ועל הנסתרות מכניסתם לארץ. על כן אפשר לומר כי בפרשתנו היתה עריבות במדבר על הנגלות לפי ר' יהודה. ובפרשת כי תבא היתה עריבות משנכנסו לארץ על הנגלות בלבד לפי ר' נחמיה. ועל הנסתרות לשניהם לא היתה עריבות במדבר ולכן היו צריכים להישבע על הנסתרות.

וכאן המקום להאיר באור יקרות על הויכוח כביכול בין הקב"ה ומשה רבנו. שהקב"ה בדעת ר' יהודה

לֹא-תִשְׁנֵא אֶת-אֶחִיךָ בְּלִבְבְּךָ הַכֹּחֵת תּוֹכִיחַ אֶת-עַמִּיתְךָ וְלֹא-תִשָּׂא עָלָיו קָטָא (יט, יז)

כאן רמז לעריבות שהיא יסוד התוכחה. עמיתך, עמך ביראתך, עמך בתורתך, עמך במצותיך. והתוכחה היא רק בדברים שהמוכיח יכול לראותם. שאם לא כן, כיצד יוכיח את חברו והרי אין אדם יודע מה במטמוניות לבו של חברו. **ורמז לכך המלה בלבבך**. שאין אדם יודע מה במטמוניות לבו של חברו. ולכן, כנאמר לעיל, רב גופי התורה הנאמרים בזאת הפרשה נאמרו **בהקהל**, ליתן לזה מעמד של עריבות על הנגלות, ושבועה כל אחד ואחד לעצמו על **הנסתרות**. כי על הנסתרות לא תחול העריבות. וכל אחד ישבע על נסתרותיו. וכן פירש האוה"ח הק' בפרשת כי תבא עי"ש. ואפשר לומר כי גם כאן עמדו בשבועה על הנסתרות. שכן המזלזל באביו ואמו אין מי שיכול להוכיחו, וכן כל שאר המצוות שבפרשה.

ויש עוד להאיר לגבי העריבות, מה שנאמר שלא היתה

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

יש לשאול מדוע קשר את מצות אהבת הרע עם מצות לא תעשה של נקימה ונטירה. והרי יש עוד מצוות שהן בין אדם לחבירו שראוי להסמיכם לאהבת הרע.

וי"ל, שיש דבר משותף לנקימה ונטירה עם אהבת הרע. שבשניהם ירצה לשלם לחבירו. אלא באהבה ירצה לשלם לו טובה תחת טובה. ובנקימה ונטירה ירצה לשלם לו רעה תחת רעה.

ויודע תעלומות נפש כל חי, יצווה את ברואיו להתנהג בנקימה ונטירה כמו באהבת הרע. כשם שבאהבת הרע ואהבת לרעך מכל מקום גם אם לא אוהבך, כמוך, כשם שאתה תרצה שיאהבוך מכל מקום. כן גם בנטירה לא תקם ולא תטר מכל מקום. גם אם רעה גמלוך.

ויש לומר כי מכאן למד יוסף להתנהג באחזה עם אחיו, ולית מלתא דלא רמיזא באורייתא. שכן נרמז במלת לְרַעַה, גם מי שרעה גמלוך. כפי ששלחו אחי יוסף ליוסף, אנא שא נא פשע אחיך וחטאתם כי רעה גמלוך. ויבך יוסף בדברם אליו

שעריבות חלה במדבר, ומשה רבנו כר' נחמיה שבמדבר לא חלה עריבות כלל. ולכן אומר הקב"ה (במדבר טז, כא') **הבדלו מתוך העדה הזאת ואכלה אותם כרגע.** ומשה רבנו אומר **האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצף.** והודה הקב"ה למשה, וכן במעשה העגל הודה לו ואמר **מי אשר חטא לי אמחנו מספרי.** וכביכול אומר הקב"ה נצחוני בני. והלכה כר' נחמיה. שאין עריבות במדבר עד שאכניסם לארץ. וכל זה נרמז בפסוק **הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא.** שרק על הנגלות ישא עליו חטא אם לא יוכיחנו, שכתוב **עמיתך**, ונראה לעין כל שהוא עמיתך במצוות. אבל על הנסתרות **לא תשא עליו חטא.** עליו בסתם ואין ידוע אם עמיתך הוא אם לאו. כי הכל יעשה בסתר. גם המצוות וגם העבירות. ולכן לא תשא עליו חטא.

לֹא-תִקֶּם וְלֹא-תִטֹּר אֶת-בְּנֵי עַמֶּךָ
וְאֶהְבֶּתָּ לְרַעַה כְּמִוֶּה אֲנִי ה':
(יט, יח')

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

ולעומקו של מקרא יש לתן טעם בפרושו של רש"י מדוע הזכיר את שמו של ר' עקיבא.

ובהיות דעת ר' עקיבא חולקת ל דעת בן עזאי במדרשים הנ"ל, יש להבין מחלוקתם.

וכן מובא במדרש רבה על הפסוק בבראשית: זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם בְּיוֹם בָּרָא אֱלֹהִים אָדָם בְּדַמּוֹת אֱלֹהִים עָשָׂה אֹתוֹ (ה,א)

זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם. מובא במדרש רבה, **בְּן עֲזַאי** אומר זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם, **זֶה כָּלֵל גְּדוֹל בַּתּוֹרָה, רַבִּי עֲקִיבָא** אומר (ויקרא, יט, יח): **וְאֶהְבֶּתָּ לְרַעֲךָ כָּמוֹךָ [אני ה']**, **זֶה כָּלֵל גְּדוֹל בַּתּוֹרָה, שְׁלֹא תֹאמַר הוֹאִיל וְנִתְבַּיְנִיתִי יִתְבַּיְנֶה חֲבֵרִי עִמִּי, הוֹאִיל וְנִתְקַלְלִיתִי יִתְקַלֵּל חֲבֵרִי עִמִּי.**

וכדי להבין המחלוקת ביניהם יש להתבונן במה שונים הפסוקים זה מזה. בבראשית מדובר על אהבת כלל האדם, ובויקרא מדובר על אהבת רעך. בבראשית מוזכר שם אלקים שהוא דִּין, ובויקרא מוזכר שם הוי"ה

ויאמר התחת אלקים אני. ופירש רבנו בחיי שאמר זאת לא בשאלה אלא **בניחותא.** כאומר הסירו דאגה מלבכם, אני תחת אלקים תחת המרכבה.

וּכְאֲמָרוֹ, וְאֶהְבֶּתָּ לְרַעֲךָ, היה רַע **ואוהב** גם למי שרַע לך. כמוך, שגם אתה היית רוצה שישכחו הרעה שעשית לזולתך ויגמלוך טובה.

ועל דרך הצה י"ל, שלכן קשר אהבת הרע לנקימה ונטירה. לא-תקום וְלֹא-תִטַּרְ אֶת בְּנֵי עַמֶּךָ. אל תקרי אֶת בְּנֵי עַמֶּךָ אלא אֶת בְּנֵי עַמֶּךָ. כביכול אומר הקב"ה, הוי זהיר בבני. לא-תקום וְלֹא-תִטַּרְ אֶת בְּנֵי עַמֶּךָ. והוא פירוש של **וְאֶהְבֶּתָּ לְרַעֲךָ כָּמוֹךָ.** אני ה'. כביכול אומר לו הקב"ה שאם אתה עושה כן, הרי אני עַמֶּךָ.

וְאֶהְבֶּתָּ לְרַעֲךָ כָּמוֹךָ אָנִי ה':
(יט, יח)

פירש רש"י וְאֶהְבֶּתָּ לְרַעֲךָ כָּמוֹךָ אמר ר' עקיבא זה כלל גדול בתורה. והוא מתורת כהנים יב. ומדרש רבה.

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

באהבה לזולתך בדרך אחרת, מצד מה שהוא רעך במצוות. כלומר מדין עריבות. וכל מי שאינו עושה טוב עם זולתו כאילו מרע לעצמו. ולכן נאמר בו כמוך. והוא עניין העבודה על המידות והתבטלות והכנעה. וזה שנאמר במדרש, שְׁלֹא תֹאמַר הוֹאִיל וְנִתְבַּזְּתִי יִתְבַּזֶּה חֻבְרֵי עַמִּי, הוֹאִיל וְנִתְקַלְלִי יִתְקַלֵּל חֻבְרֵי עַמִּי. אלא אפילו נתבזיתי לא יתבזה חבירי עמי. אפילו נתקללתי, לא יתקלל חבירי עמי.

ולכן הדגיש ר' עקיבא, ואהבת לרעך כמוך, זה כלל גדול בתורה. כלומר זה כלל יותר גדול ממה שהבאת אתה, בן עזאי. שהתורה תלמדנו לשבר את המידות ולהכניע עצמנו לא רק בפני אלקים, אלא גם בפני אדם. ולכן יש עדיפות על הכלל הגדול הזה של ר' עקיבא, ואהבת לרעך כמוך. וזו היתה דרכו של ר' עקיבא עם תלמידיו, ולמגינת הצער עשרים וארבעה אלף לא השכילו לדרכו, ועל אלה אני בוכיה ל"ג יום, עד שנתקיימו בבחיר תלמידיו ר' שמעון בר יוחאי, שהאיר בתורתו ביום הל"ג בעומר,

שהוא רחמים. ואם תשאל היכן רמוז שיש לאהוב את כלל האדם, יש לומר כפי שמביא רש"י בתחילת פרשת נח, אלה תולדת נח, ללמדך שעיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים. וכשם שבנח כתוב תולדת ובבראשית כתוב זה ספר תולדת אדם, הרי גם כאן מדובר על מעשים טובים לזולת. והיינו אהבת האדם.

והנה בבראשית מוטעם הדבר מדוע צריך לעשות מעשים טובים עם האדם כי נברא על ידי אלקים ובדמות אלקים עשה אותו. וכל מי שאינו עושה טוב עם זולתו כאילו אינו עושה טוב עם אלקים. והמעשים טובים שצריך לעשות עם כלל האדם, הם לא מצד האדם, אלא מצד בוראו. כביכול אומרים לילד להתנהג טוב עם אחיו לפני אביו. ומפני אביו נגעו בו בהנהגת הבן. כי אין לכלל האדם דין עריבות, ולכן לא נאמר בהם כמוך. והוא יותר אילוף למצוות הטוב לזולת, ואין בו משום עבודה על המידות ובעיקר של התבטלות והכנעה.

ואילו בויקרא, בפרשת קדושים, מוטעם הדבר מדוע צריך להתנהג

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

אותם אני ה' נאמן לשלם שכר טוב.
ועוד מובא בשל"ה הק',

לקיים ג"ל עיני ואביטה נפלאות
מתורתך.

והנה לפום ריהטא יש להקשות,
הלא מפורסם שם הוי"ה מדת הרחמים
ושם אלקים מדת הדין, ואיך אומר שם
אני יהו"ה נאמן לשלם שכר ולפרוע.
אלא הענין כמו שפירשתי, שהעונש
בשביל השכר, כי הרע הוא סבה לטוב,
וזהו ענין כי יהו"ה הוא האלקים. עד
כאן דברי השל"ה הק'.

ועוד אפשר להאיר בזה לעומקו
של דברים, שכן עזאי שופך אור על
דברי ר' עקיבא. שמתוך דברי בן עזאי
מתבררים דברי ר' עקיבא ביתר
בהירות, בבחינת שופר מאריך
וחצוצרות מקצרות. והפסוק זה ספר
תולדת אדם, ילמד על ואהבת לרעך
כמוך, בבחינת אשר בחר בנו מכל
העמים.

ולפי הנ"ל יובן על נכון החילוק בין
שני הפסוקים, בין "זה ספר" ובין
"ואהבת לרעך". שבזה ספר מוזכר שם
אלקים. זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אֲדָם בְּיוֹם
בָּרָא אֱלֹקִים אֲדָם בְּדָמוֹת אֱלֹקִים עָשָׂה
אֱתוֹ. והיינו נאמן להיפרע ממי
שמבזה את המלך ואינו עושה טוב
לזולתו. ובואהבת לרעך מוזכר שם
הוי"ה, וְאֶהְבֶּתְךָ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ אֲנִי ה'.
והוא של רחמים והיינו אני ה' נאמן
לשלם שכר. שנאמן הוא בעל מלאכתך
ליתן לך שכר מושלם על עבודתך על
מידותיך, ולהיות נכנע בפני זולתך.

וכעין זה מובא בשל"ה הק'
בפרק תולדות אדם ותכלית הבריאה
היתה מאתו ברוך הוא בנדבה בטובו
הגדול להטיב לזולתו וגו' וכמו שכתב
רש"י ריש פרשת וארא, ויאמר אליו
אני ה' נאמן לשלם שכר למתהלכים
לפני באמת, וגו' ובלשון זה מצינו
שהוא נדרש בכמה מקומות, אני ה'
נאמן ליפרע כשהוא אמור אצל
עונש, כגון וחללת את שם ה' אלקיך
אני ה', וכשהוא אומר אצל קיום
מצוה כגון ושמרתם מצותי ועשיתם

ובעוד שעבודת "זה ספר" היא
עבודה מיראה, הנה "ואהבת לרעך"

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

לסיכום הנ"ל, אע"פ שנראים דבריהם כבמחלוקת, אפשר לומר לעומקו של מקרא, שלא חלקו בן עזאי ור' עקיבא מה הוא הכלל הגדול, אלא כל אחד מהם יאיר פינת יקרת בדרך עבודת ה'.

שבן עזאי יאמר שעבודה מיראה היא כלל גדול בתורה, ולעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ובגלוי.

ובא ר' עקיבא והוסיף על דבריו, שיש כלל גדול ממנו וזה לעלות מדרגת היראה לדרגת האהבה. ולא להישאר בדרגת ירא אלקים, אלא להיות מוסיף והולך באהבת ה'. ואהבתו לזולתו תוכיח אהבתו לבוראו. לכן נאמר בוי' החיבור, ואהבת לרעך כמוך, אני ה'. כמוסיף על הראשונות.

ולדבר זה, לעומקו של מקרא, נתכוון רש"י בפירושו, וְאַהֲבַת לְרֵעֵךְ פְּמוֹךְ אָמַר ר' עֲקִיבָא זֶה כֻּלָּל גָּדוֹל בְּתוֹרָה. שעל ידי מידת האהבה לאדם תתגלה מידת האהבה לבוראם.

היא עבודה מאהבה. ועל כך מעיר אוה"ח הק' וכבר נתבארו הדברים במקומות אחרים (סוטה לא) כי העושה מיראה שכרו לאלף דור והעושה מאהבה שכרו כפול לאלפים. ועוד ממשיך האוה"ח הק',

והנה מן הנמנע שישגי המשיג בחינת האהבה עד שתקדים לו בחינת היראה בסוד (תהלים קיח) זה השער לה', ואשר על כן אמר הכתוב כנגד בחינת היראה את משפטי וגו' אני ה' אלהיכם, דקדק להזכיר בחינת הדין שהוא רמוז בשם אלהים להעריך במי הכתוב מדבר, ואחר כך צוה לגדר ב' לעשות מאהבה, ולזה אמר אני ה' ולא הזכיר שם אלהות לומר שתהיה השמירה לצד אהבת הטוב והחפץ והרצון פעל בו לעשות מאמר קונן החביב מאהבתו אותו. עכ"ד.

ומכל הנ"ל יובן על נכון הקדמת זה ספר תולדת אדם לואהבת לרעך כמוך. שזה מיראה וזה מאהבה.

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

וזה הוא ובגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך. שבאדם מישראל חלה העריבות והיא תקומתך ואין לאף אחד מבאי עולם מעלה עליך בגין הדבר הזה.

וְאֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמֶר אֵישׁ אִישׁ
מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן-הַגֵּר | הַגֵּר
בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִתֵּן מִזְרְעוֹ לַמִּלֵּךְ
מִזֹּת יוֹמֶת עִם הָאָרֶץ יִרְגְּמֶהוּ בְּאֶבֶן
(כ, ב')

הסמיך עריות לנתינת זרעו למולך לומר לך שכל השוכב עם העריות כאילו נתן זרעו למולך. עם הארץ ירגמהו באבן. מדה כנגד מדה. הוא גרם לו ולבנו עבודת המולך, עם הארץ ירגמהו באבן. שאבן היא נוטריקון אב בן. לכן לא תהיה לו תקומה לא לאב ולא לבן.

אֶת-חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ בְּהִמְתָּךְ לֹא-
תִרְבִּיעַ כְּלָאִים שָׂדֶךְ לֹא-תִזְרַע
כְּלָאִים וּבִגְד כְּלָאִים שְׁעִטְנֹו לֹא
יַעֲלֶה עָלֶיךָ (יט, יט)

אונקלוס תרגם כלאים עירובין. ורצה לומר שני מינים המעורבים זה בזה. ותרמוז פרשת כלאים לסוד העריבות. שישראל עריבין זה לזה. לכן בבהמה וצומח אמר בהמתך לא תרביע כלאים, שדך לא תזרע כלאים.

ורמז בזה שאין עריבות בבהמות וצמחים. ובאדם אמר ובגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך. בגד ר"ת בגין דא. ובגין דא בג"ד בג' דברים, כהנים לויים ישראלים, שהם כלאים עירובין המעורבין זה בזה, ושהם שו"ע טו"י ונו"ז, שו"ע משוועי"ם אלי, טו"י לשון צלי שצלות"ם ובעותם היא תפילתם עולה לפני, ונו"ז, ר"ת ונעשים ונזכרים לפני עם מעשיהם הטובים, בגין דא שום בוגד לא יעלה עליך.

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

המילה מי"ם. ונרמזת ב ם סופית של
וְהִתְקַדְּשָׁתֶם.

וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים, קְדוֹשִׁים חסר וא"ו,
שגם זה תלוי במעשי האדם, כי הא בהא
תליא. שאם וְהִתְקַדְּשָׁתֶם, ממילה
וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים. וקדושה זו שהיא
לאחר כל פעולה היא כנגד מ' אחרונה
של המילה מי"ם. ונרמזת ב- ם סופית
שבמילה קְדוֹשִׁים.

ובין וְהִתְקַדְּשָׁתֶם ובין קְדוֹשִׁים נאמר
וְהִיִּיתֶם בתווך. וְהִתְקַדְּשָׁתֶם וְהִיִּיתֶם
קְדוֹשִׁים. והמילה וְהִיִּיתֶם היא כנגד
היו"ד של המילה מי"ם. ונרמזת בשתי
האותיות האמצעיות של המילה
וְהִיִּיתֶם.
וכך יהיה שיעור הכתוב:

וְהִתְקַדְּשָׁתֶם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים.

ובהיות האות י' של מי"ם מורכבת
משתי אותיות ה' ה' יוצא איפוא, שבכל
פעולה שאדם מקדש את עצמו לפני

וְהִתְקַדְּשָׁתֶם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי אֲנִי
י' ה' ה' אֱלֹהֵיכֶם (כ, ז)

וְהִתְקַדְּשָׁתֶם אלו מי"ם ראשונים
וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים אלו מי"ם אחרונים
וגו'. [ברכות נג:]

ויש ליתן טעם לדרשת חז"ל זאת,
כיצד היא קשורה לפרשתנו או נרמזת
בה.

ושמא יש לומר, שחז"ל בדרשתם
זו כווננו לעניני הפרשה, המורה להיות
מזומנים לקדושה בכל פעולה
ופעולה, לפנייה ולאחריה, כשם שמי"ם
ראשונים ואחרונים מזמנין את האדם
לקדושה בבואו להסב אצל שולחנו
הטהור אשר לפני ה'.

וכעין זה כתב הרמב"ן, אע"פ שאלו
מצות מדבריהם עיקר הכתוב בכיוצא
בזה יזהיר שנהיה נקיים וטהורים
ופרושים וגו'.

וכן ידויקו הדברים על דרך הצח:

וְהִתְקַדְּשָׁתֶם, כתיב חסר ללא יו"ד. כי
קדושה זו שהיא לפני כל פעולה,
תלויה במעשי האדם ואינה קדושה
עצמית. והיא כנגד מ' ראשונה של

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים כְּפִי אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם.

ועוד י"ל שגם פרישה מעריות צריכה זימון למצוה. ולפרוש לשם שמים. ולמדך הכתוב סוּף מעשה במחשבה תחילה. שעל ידי מחשבה של זימון למצוה, אתה מתעלה במצוה עצמה. ולכן, **והתקדשתם, זמנו עצמכם, ואז בפעולתכם והייתם קדושים.**

וְאִישׁ אֲשֶׁר יִנְאֵף אֶת-אִשְׁתּוֹ אִישׁ
אֲשֶׁר יִנְאֵף אֶת-אִשְׁתּוֹ רַעְהוּ מוֹת-
יוֹמָת הַנְּאֵף וְהַנְּאֵפָת:
(כ, י')

ויש לשאול מה הוא שכתוב מות יומת הנואף והנואפת. ולא אמר יומתו. שהרי גם היא באותה עבירה. וי"ל שהיה בידו להצילו וגם להצילה אם היה פורש מהעבירה. ומאחר ולא פרש, נקרא עונשם על שמו. ועוד, שהיה בידו לחוש לכבוד המקום, ולא

ולאחריה, נקרא עליו שם השם י'ה'ה'ו'

כיצד:

י' כנגד מ' והיא י' של וְהִתְקַדְּשֶׁתֶם
ה' כנגד י' כנגד וְהִיִּיתֶם
ה' כנגד י' כנגד וְהִיִּיתֶם
ו' כנגד מ' והיא ו' של קְדוֹשִׁים

והוא השם הק' י'ה'ה'ו' השולט בחדש אי"ר היוצא מר"ת של הפסוק **יְתַהַלֵּל הַמְתַהַלֵּל הַשָּׁפֵל וְיָדוּעַ** (ירמיה ט כג).

והמילה מ'ים תרמוז על חייו של האדם. מ"ם ראשונה כנגד מ' יום ראשונים של יצירתו, מ"ם אחרונה כנגד מ"ם יום אחרונים לחייו בהם יתקן את ימי יצירתו, והיו"ד בתווך כנגד מה ששם ה' נקרא עליו כל ימיו.

ועוד י"ל כשם שיצירתו והסתלקותו **במים**, אם כל חייו עסק בתורה שהיא משולה למים, הרי קיים בזה:

יְתַהַלֵּל הַמְתַהַלֵּל הַשָּׁפֵל וְיָדוּעַ
[אותי], וכן יקיים בזה וְהִתְקַדְּשֶׁתֶם

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

**וְאִישׁ אֲשֶׁר יָקַח אֶת-אִשְׁהּ וְאֶת-
אִמָּהּ זָמָה הוּא בְּאֵשׁ יִשְׂרָפוּ אֹתוֹ
וְאֶתְהֶן וְלֹא-תִהְיֶה זָמָה בְּתוֹכְכֶם
(כ, יד)**

אֹתוֹ וְאֶתְהֶן

ויש לעיין, מאי אותו ואתהן. ואותן היה צריך לומר. אלא רמז הכתוב ואתהן, שאע"פ שהקפיד ביותר על הנואף שהיה לו לברוח מן העבירה, שנאמר מות יומת הנואף והנואפת, גם את הנואפת שאמרה הן, ישרפו באש. וזה ואתהן. ואותן שאמרו הן. ומדה כנגד מדה, שלא התגברו על אש העבירה תתגבר עליהם אש השריפה. וכמעשה ברב עמרם חסידא בקידושין (פא.) שהשביע את יצר הרע של העריות לצאת ממנו ונפק מיניה כי עמודא דנורא אמר ליה חזי דאת נורא ואנא בישראל ואנא עדיפנא מינך. ועוד שם שאמר לרבנן עדיף שתתבישו בי בעולם הזה ולא תתבישו בי לעולם הבא. **ושמא יש לומר** שלכן נקרא רב עמרם חסידא, שבמקום חיסודא עשה חסד עם נשמתו בהתגברו על יצרו.

להעלות חרון אף של מקום. ועל כן קראו בשם **נואף**, שהוא נוטריקון חרוןאף. צירוף של סוף תיבה של חרון ותיבת אף. יחד נאף. שמעלה חרון אף של מקום.

ובתרגום אונקלוס מתורגם הנואף והנואפת **גיפא וגיפתא**, אולי על שם שאין להם אלא **גופות** וכמעשה הבהמות. ובתרגום ירושלמי מתורגם הנואף והנואפת **גירא וגירתא**. אולי על שם שקשים **גרים** לישראל כספחת, לאחד הפירושים לפיהם הגרים המקולקלים במעשיהם מקלקלים אף את ישראל הלומדים מהם. **או** על שם **שגוררים** הם זה את זה לעבירה. וכן תרגם שם יונתן כי **ינאף** די יגור. וכן אמר רב אשי במסכת מגילה, האי מאן דסנאי שומעניה שרי ליה לבזויה בגימ"ל ושי"ן ופירש"י שיוצאות עליו שמועות רעות ושנואות שהוא נואף. מותר לבזותו בג' ושי"ן. ומותר לבזות גם את אמו שילדתו. ומהו ג' ושי"ן, פירוש רש"י בר גירתא שמה סרייה. ופירוש הגאונים גיפא שטיא. מלשון שטות.

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

איש צדיק וכו' עמדו להם להעמיד את שם ממנו יצא אברהם עמוד החסד.

וְלֹא תֵלְכוּ בְחֻקֵי הַגּוֹי אֲשֶׁר-אַנִּי
מְשַׁלַּח מִפְּנֵיכֶם כִּי אֶת-כָּל-אֱלֹהֵי
עֲשׂוֹ וְאַתְּקִיץ בָּם: (כ, כג')

וְאַתְּקִיץ

פירש רש"י וְאַתְּקִיץ לשון מיאוס.
כמו קצתי בחיי. כאדם שהוא קץ
במזונו. ויש לעיין לעומקו של מקרא,
מה רש"י רצה לומר לנו בפירושו כמו
קצתי בחיי.

ולעומקו של מקרא יש לומר,
שדברים אלו אמרה רבקה
ליצחק על נשות עשו שהיו מקטרות
לעבודה זרה. והיה מאוס בעיניה, אם
יקח יעקב מבנות כנען כאלה. והם אותן
הכנעניות מאז עשו ועד עתה שאומר
הקב"ה אשר אני משלח מפניכם.
והקב"ה משלח אותן מכח המיאוס
שמאסה בהם רבקה. והרי אמירה של
צדקת כרבקה, הועילה לכל הדורות
לשלח אותן מן הארץ הקדושה. וכן,

וְאִישׁ אֲשֶׁר-יִקַּח אֶת-אֶחָתָו בֵּת-
אָבִיו אוֹ בֵּת-אִמּוֹ וְרָאָה אֶת-עֲרֻתָהּ
וְהָיָה-תְרָאָה אֶת-עֲרֻתוֹ חֶסֶד הוּא
וְנִכְרְתוֹ לְעֵינֵי בְנֵי עַמּוֹ עֲרֻת אֶחָתוֹ
גְּלוּהָ עֹנֵו וְיָשָׂא: (כ. יז')

פירש"י חסד הוא, לשון ארמי
חרפה, חיסודא. ומדרשו, אם תאמר קין
נשא אחותו, חסד עשה המקום לבנות
עולמו ממנו, שנאמר עולם חסד יבנה.

אמנם הכתוב קראו חסד, אך
המעין יראה כי כל דורותיו של קין לא
עלו בחשבון בנין העולם, אלא משת
ואילך, וכאלו נכרתו ואינם. פרט
ל"אחות תובל קין נעמה" וכפי שהביא
רש"י בפירושו [מבראשית רבה] היא
אשתו של נח.

ולפי זה יש לומר כי חסד עשה המקום
עם אחות תובל קין נעמה, שנע עמה
ככתוב נע ונד יהיה בארץ, ויצאו ממנה
שלשה בנים שם חם ויפת, שעליהם
נאמר יפת אלקים ליפת וישכון באהלי
שם ויהי כנען עבד למו. וזכות החסד
שעשו קין ואחותו עם העולם וזכות נח

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

על ידי שישמרו בנים תורת האבות,
בב"א.

**והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה'
ואבדל אתכם מן העמים להיות
לי: (כ,כו)**

**והייתם לי קדושים כי קדוש אני
ה'.**

כאן רמז הכתוב שקדושת בניו היא
מעצמותו ית', ואמנם תלויה
במעשיהם אך מי ילוד אשה יוכל
להתקדש בקדושת הקדוש אם לא
הקדוש קדושם.

ולעומקו של מקרא יש לומר
שכביכול הקב"ה אומר למקודשיו,
קדוש אני כי והייתם לי קדושים.
בראות העמים קדושתכם, מתגדל
ומתקדש כבודי על ידכם.

ונרמז על דרך הצה במה שאמר
ואבדל אתכם. אל תקרי ואבדל אתכם
אלא **ואבדל אתכם.** בהיותכם נבדלים

מכח מיאוסה של רבקה שאמרה **קצתי**
בחיי, שילח ה' גם את עשו מפני יעקב
אחיו אל ארץ אדום. וזה שאמר דוד
המלך, בתהלים (קכט פס' ד') ה' צדיק
קצין עבדות רשעים. זה שכתוב **ואקוץ**
בם. גם לשון מיאוס וגם לשון קיצוץ.
שעל ידי כך שמואס הקב"ה ברשעים
ומואסים בהם הצדיקים, ממילא הם
מתקצצים.

ועל דרך הרמז, במסורה האות ק'
של קצתי בחיי, קטנה. והביא בעל
הטורים שרמזה לבית המקדש שגובהו
ק' אמה שיחרב. **ובשימת לב,** באומרה
קצתי בחיי, רמזה רבקה לג' עבירות
חמורות. ע"ז, ג"ע, וש"ד שכולם נמצאו
בעשו, ולכולם כוונה באומרה קצתי.

וזה שהוסיף רש"י בפירושו, **כי**
את-כל-אלה עשו ואקץ בם, כמו קצתי
בחיי.

ועי' עוד שם בבעל הטורים שבא
דוד המלך ותקן את הק' והעמידה על
ק' גדולה שאע"פ שיחרב ישוב ויבנה
המקדש ולא יחרב עוד, **שנאמר גם**
צפור מצאה בית ודרור קן לה. קן ק'
גדולה, שיחזור הבית לתפארתו. והוא

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

"ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה". (שמות לג).

והַבְּדִלְתֶּם בֵּין-הַבְּהֵמָה הַטְּהֵרָה לְטִמְאָה וּבֵין-הָעוֹף הַטָּמֵא לְטָהוֹר וְלֹא-תִשְׁקְצוּ אֶת-נַפְשֹׁתֵיכֶם בַּבְּהֵמָה וּבָעוֹף וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּרְמָשׁ הָאֲדָמָה אֲשֶׁר-הִבְדַּלְתִּי לָכֶם לְטִמְאָה (כ, כה').

בשימת לב, פתח פרשת קדושים בפרישה מעריות, וסיים במאכלות אסורות. ולכאורה אינו מובן, שהיה מתאים יותר הסיום במאכלות אסורות לפרשת שמיני.

ויש לומר, על דרך סמיכות פרשיות, מה שסיים פרשת קדושים במאכלות אסורות הוא אכן המשך לפרשת שמיני, כחוזר על הראשונות. כיצד:

לפי שתורת חיה ועוף בסוף שמיני

לי לשמי, בכך **אַבְדַּל אֶתְכֶם** לעיני כל העמים.

ועוד י"ל, על דרך הצח, וַאֲבָדַל נראה לכאורה כחסר יו"ד, אך בשימת לב ייראה לעין כל כי **אבד"ל** בגימטרי' קטנה היא עצמה **עשר** כמנין יו"ד.

וכאומר, במה שאבדל בזה אבדל. לקיים את מאמרו של ר' יוחנן, (מגילה לא.) כל מקום שם אתה מוצא את גדולתו של הקב"ה, שם אתה מוצא את ענוותנותו.

ולעומקו של מקרא מתברר עוד, כנ"ל, שכל מקום שם אתה מוצא את ענוותנותו של הקב"ה באמרו וַאֲבָדַל אֶתְכֶם שם אתה מוצא את גדולתו, כאמרו וַאֲבָדַל אֶתְכֶם.

וַאֲבָדַל אֶתְכֶם, ואבדל כתיב. חסר יו"ד. כביכול הכתיב על עצמו וַאֲבָדַל אֶתְכֶם מכל העמים. כפי שבקש משה שלא תשרה שכירתו בין האומות.

לעומקו של מקרא אחרי - קדושים

פסוק זה הוא סוף הפרשה. ולכאורה היה ראוי לסיים בפסוק שלפניו, שהוא פסוק של תנחומין, ולא בפסוק זה שהוא לכאורה פסוק של פורענות. אלא י"ל שאין לראות פסוק זה בפני עצמו, אלא **כדוגמא לפסוק שלפניו** והייתם לי קדושים כי קדוש אני. ובכך הוא אינו של פורענות. אלא **הסבר** לפסוק הקודם. שאם הוא פורש מעבירות הרי הוא כמקבל עליו עול מלכות שמים. ואם לאו הרי הוא לוקה.

וזאת המשמעות של והייתם לי קדושים, כי בזה הם נבדלים להיות לו. ומה שנקט אוב או ידעוני, שזו מצוה שכל המצוות האחרות תלויות בה, שעבודה זרה היא אם לכל העבירות, וקבלת עו"מ שמים היא אם לכל המצוות והקדושות.

קדמה לתורת האדם בתזריע מצורע, **והמשיכה תורת האדם באחרי מות** סדר כפרתו, **ונמשכה תורת האדם** בהיותו פרוש מעריות בפרשת קדושים, וסיים פרשת קדושים במה שהתחיל בסוף שמיני, בגדר מאכלות אסורות, כחוזר על הראשונות.

או כלך לדרך זו, על דרך המוסר, שהסמיך את ענין **מאכלות אסורות לענין גדר ערוה,** לידע להודיע והיודע כי שרש אחד לקדושת האדם והוא **ריסון תאוותיו.**

**וְאִישׁ אֹו-אִשָּׁה כִּי-יְהִי בֵּתָם אֹו
או יְדַעְנִי מֹות יוֹמְתוֹ בְּאֶבֶן יִרְגְּמוּ
אֶתְם דְּמִיָּהֶם בָּם:**

(כ, כז).

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל:

leshem895@gmail.com

